

Godīga konkurence publiskajos iepirkumos

Karteji un pasūtītāja iesaiste

Konkurences padome

Jānis Račko
Padomes loceklis

2019. gada 11. decembrī

Karteļu izplatība

Iepirkumu karteļi ir starp Latvijas konkurences vides **būtiskākajām problēmām.**

Saskaņā ar Konkurences padomes 2018. gada sabiedriskās domas pētījumu

16 lēmumi par karteļiem

73 uzņēmumi iesaistīti karteļos

11,3 milj. eiro naudas sodos

124 brīdinātas personas par iespējamām 38 karteļiem

2014. - 2019. gads

Semināri un citas aktivitātes

Pamatā inficēto nozaru pārstāvjiem

Iesniegumi no iepirkumu rīkotājiem

Par ko nedrīkst vienoties?

Cenas
to veidošanas noteikumi

Tirgus sadale
teritorija, klienti

Ražošana
apjomi, realizācija

Iepirkumi
piedalīšanās,
nepiedalīšanās, iepirkuma
noteikumi

Naudas sods
 $\leq 10\%$ no
apgrozījuma

**Liegums piedalīties
iepirkumos**
1 gads

**Iecietības
programma**

Vienošanās formāti

Izmantojot asociāciju

KP 26.08.2010. Lēmums Nr.65 par KL 11.p. pirmās daļas 1.punkta pārkāpumu Latvijas Zvērinātu revidentu asociācijas darbībā

Strādā paralēli pie diviem tirgus dalībniekiem pie konkurentiem

KP 24.02.2012. Lēmums Nr.E02-13 Par KL 11.p.pirmās daļas 1. un 5.p. pārkāpumu SIA «MN Īpašumi» un SIA «Info Būve» darbībā

Vienošanās formāti

Izmantojot kopīgas telpas

KP 10.12.2015. Lēmums Nr.E02-56 Par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA "Optika un Diagnostika" un SIA "Arbor Medical Korporācija" darbībās.

Izmantojot piegādātāju apvienības/pilnsabiedrības

2011. gadā KP sodīja 5 būvuzraudzības un projektēšanas pakalpojumu sniedzējus, kas kopīgai komercdarbībai un dalībai Eiropas Reģionālās attīstības fondu iepirkumos bija nodibinājuši pilnsabiedrību, ko izmantoja kā platformu informācijas apmaiņai par dalību dažādos citos iepirkumos. Lai arī piedāvājumu iepirkumos iesniedza pilnsabiedrība, tomēr faktiski darbus veica tikai viens vai divi izvēlēti tās biedri un pārējo dalība bija formāla.

Pilnsabiedrība

Ieteicams izmantot
mazajiem un vidējiem uzņēmumiem,

lai **piedalītos lielākajos iepirkumos,**
kuriem tie individuāli nespēj kvalificēties, un
lai **stiprinātu savu konkurētspēju**

Jāatceras:

Uzņēmumi
nedrīkst izmantot
pilnsabiedrību kā
aizsegu tirgus sadalei

Nedrīkst
izmantot
pilnsabiedrību
plašākai sadarbībai,
nekā **to paredz
konkrētais iepirkums**

Jāpārvērtē, vai katrs
apvienības biedrs
nebūtu **spējīgs**
līgumsaistības pildīt
patstāvīgi

Aizliegts apmainīties
ar **sensitīvu
informāciju,**
kas var ietekmēt
konkurenta rīcību
tirgū

Aizliegtas vienošanās ar tiešu vai netiešu pasūtītāju iesaisti

Pasūtītāji zināšanu trūkuma vai citu iemeslu dēļ **specifikācijas izstrādi neoficiāli uztic vienam no pretendentiem**, kurš pēc tam uzvar. Attiecas arī uz cita veida kāda pretendenta «iestrādņēm» ar kādu pasūtītāju.

[30.03.2017 lēmums par gaismas sistēmas iepirkumiem](#)

«...pasūtītājam nav attiecīgu speciālistu, iepirkumu komisijām trūkst izpratnes par publisko iepirkumu jomu, Latvijā nav standarta šajā jomā» un «pasūtītāja rīcība bijusi pamatā lietas dalībnieku darbībām, tostarp, pasūtītāja izvirzīta obligāta prasība pēc diviem derīgiem piedāvājumiem pie tik maza tirgus un specifiskas nozares patiesībā tikai kropļo tirgu.

«...pasūtītājam nav paredzēta nauda projekta izstrādei, projektu pašam pasūtītājam izstrādāt nav pietiekošas kvalifikācijas, tādēļ pirmā kompānija, kuru pasūtītājs uzaicina sniegt konsultācijas par iespējamā projekta izstrādi, arī izstrādā darba uzdevumu»

Pasūtītāja darbības nevar ietekmēt lietas dalībnieka atbildību par konkurences tiesību pārkāpumu (AA 06.01.2015. spriedums lietā Nr.A43016313, 18.punkts).

[15.12.2014 lēmums par saskaņotām darbībām starp Moller auto dīleriem](#)

No e-pasta lietā: «... vēlos informēt, ka tuvākajās dienās Ēdoles pagasta padome izsludinās konkursu/cenu aptauju par pasažieru autobusa piegādi. Ar pasūtītāju un AGB mēs esam jau veikuši pārrunas un iestrādes, tāpēc lūgums Jums to respektēt un konkursā nepiedalīties»

Aizliegtas vienošanās ar tiešu vai netiešu pasūtītāju iesaisti

Pasūtītāja darbības, paredzot **nepamatotus ierobežojumus konkursa nolikumos** (specifikācijās, citos kvalifikācijas nosacījumos), atbalstot konkrētu uzņēmumu dalību un ierobežojot citu potenciālo pretendentu dalību

[17.06.2013 lēmums par Latvenergo organizētajiem iepirkumiem](#) | 26 uzņēmumi 300+ iepirkumos

Lietā konstatētais: *Ierobežojumi tika arī konstatēti Latvenergo/ST iekšējo normatīvā regulējumā, kas attiecas uz attiecas uz pretendentu kvalifikācijas nosacījumiem*

[07.12.2018 lēmums biroja tehniskas iepirkumiem](#)

Lietas dalībnieks viedoklis: *«...izlasot specifikāciju, es uzreiz varu pateikt, kurš var un kurš nevar piedalīties. Tērēt laiku dokumentu gatavošanai, kur tāpat nevar uzvarēt, nav jēgas.»*

[13.09.2018 lēmums meliorācijas pakalpojuma sniedzēju iepirkumiem](#)

Lēmumā konstatēts, ka

Pārkāpumu var būt veicinājuši projektu vadītāji, kuru uzdevums bija profesionāli organizēt iepirkumus un, iespējams, tieši projektu vadītāju rīcības dēļ cenu aptaujās jau iepriekš ir bijis zināms uzvarētājs (t.i., ar projektu vadītāju saistīts uzņēmums), līdz ar to pārējo pretendentu dalība cenu aptaujās bijusi formāla, bez patiesas vēlmes konkurēt (imitējot konkurenci) un tikai ar mērķi nodrošināt vēlamo dalībnieku skaitu.

Aizliegtas vienošanās ar tiešu vai netiešu pasūtītāju iesaisti

Pasūtītāja pārstāvju darbības, **ignorējot acīmredzamas sakritības iepirkumos**, kam noteikti bija jārada aizdomas

[17.06.2013 lēmums par Latvenergo organizētajiem iepirkumiem](#)

«Lai gan Latvenergo/ ST elektromontāžas darbu (būvdarbu) iepirkumu regulējumam būtu jānodrošina efektīva konkurence iepirkumos, lietā iegūtā informācija liecina par pretējo, kas izskaidrojams gan ar pasūtītāja pārstāvju negodprātīgo rīcību iepirkumu procedūrās – pasūtītāja pārstāvju ciešie kontakti ar atsevišķiem lietas dalībniekiem, kontroltāmju saņemšana no pretendentiem, acīmredzami nelógisku cenu atšķirību pretendentu piedāvājumos ignorēšana...»

[12.04.2019 lēmums Rīgas satiksmes nano ūdens iepirkumu lietā](#)

RS Iepirkumu komisijas locekļi abos iepirkumos nepārbaudīja, vai cenu aptaujas procedūras pretendentiem ir aktīvi nodokļu parādi, nepārbaudīja dokumentus, kas apliecina pretendentu tiesības izplatīt ražotāja produkciju, kā arī pretendentu atbilstību iepirkuma procedūras iekšējā un ārējā normatīvā regulējuma prasībām.

Aizliegtas vienošanās ar tiešu vai netiešu pasūtītāju iesaisti

Pasūtītāja pārstāvju **tieša iesaiste** karteļa organizēšanā

[12.04.2019 lēmums Rīgas satiksmes nano ūdens iepirkumu lietā](#)

Lietā konstatēts, ka

«RS darbinieks [pers. A] RS 1. iepirkuma ietvaros sagatavoja pretendentu RS Baltic, Alchimica Latvija un MJ Partneri iepirkumu piedāvājumu cenu salīdzinājumu un apmainījās ar šo informāciju»

un ka

«RS ne tikai piedalījās aizliegtās vienošanās īstenošanā, bet arī iesaistījās pretendentu iesniedzamo piedāvājumu saskaņošanā un bija informēta par pretendentu atlasī un mērķi imitēt konkurenci, ar kuru pretendenti tika atlasīti gan iepriekš noteiktā uzvarētāja noteikšanai, gan aizsega piedāvājumu iesniegšanai».

Informatīvajā ziņojumā "Par priekšlikumiem publisko iepirkumu sistēmas uzlabošanai"

Konceptuāla rakstura priekšlikumi:

- Aktuāli ir KP kapacitātes un finansējuma jautājumi, kas būtu risināmi efektīvākas aizliegtu vienošanos apkarošanas nolūkos
- KP pilnvaras papildināt ar efektīvākiem atbildības piemērošanas rīkiem, t.sk. attiecībā uz uzņēmumu amatpersonām (*papildu* atbildība uzņēmuma amatpersonām, balstītās uz daudzu ES valstu praksi)
- zaudējumu atlīdzība par konkurences tiesību pārkāpumiem
  - centralizēta kārtība, vēršoties ar zaudējumu atlīdzināšanas prasību tiesā pret pārkāpējiem (ja valsts/pašvaldības iestāde noteiktajā termiņā neuzsāk zaudējumu piedziņas procesu)
  - metodisku materiālu zaudējumu aprēķināšanai un zaudējumu piedziņai esamība, lai atvieglotu zaudējumu piedziņu

Informatīvajā ziņojumā “Par priekšlikumiem publisko iepirkumu sistēmas uzlabošanai”

- Izslēgšanas vai ierobežojuma dalībai iepirkumos noteikumu pastiprināšana:
  - līdz 3 gadiem, t.sk. par konkurences tiesību pārkāpumiem
  - pagarināt termiņu pasūtītāja tiesībām izslēgt pretendentu no dalības publiskajā iepirkumā iepriekš noslēgtā līguma laušanas gadījumā dēļ neizpildītām saistībām
  - izslēgt no iepirkumiem arī gadījumos, kad persona reģistrē jaunu uzņēmumu (arī kā patiesā labuma guvējs)
  - ierobežojums piedalīties iepirkumos, ja nav iesniegtas normatīvos aktos noteiktās nodokļu deklarācijas u.c.
- Neatkarības deklarācijas iesniegšana (ja ir piesaistīti vairāki apakšuzņēmēji vai kad apakšuzņēmējs tiek mainīts iepirkuma izpildes laikā)
- Plašākas tiesības pasūtītājam lauzt līgumu (ne tikai gadījumos, kad gala lēmums lietā ir kļuvis nepastrīdams)

Neatkarības deklarācija

Pretendents apliecina, ka savu piedāvājumu ir izstrādājis neatkarīgi, kā arī informē pasūtītāju par jebkuru saziņu, kas tam bijusi ar konkurentiem

- Aizliegtu vienošanos riska mazināšana publiskajos iepirkumos
- Aicinājums (ieteikums) pasūtītājiem iepirkuma (konkursa) nolikumā iekļaut prasību pretendentiem iesniegt parakstītu apliecinājumu par neatkarīgi izstrādātu piedāvājumu
- Apliecinājums nenodrošina aizliegtas vienošanās nepastāvēšanu vai pretendenta (aizliegtas vienošanās dalībnieka) atbrīvošanu no atbildības par minēto pārkāpumu
- Turpmāka KP sadarbība ar IUB un citām iestādēm

Visa informācija par neatkarības deklarāciju un tās paraugs: <https://goo.gl/LMTo9y>

Vadlīnijas kā atpazīt karteļa vienošanos starp iepirkuma pretendentiem: <https://goo.gl/Ew54io>

Konkurences padome

Brīvības iela 55
tālr. 67282865
konkurence@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv

Konkurences padome

Godīga konkurence publiskajos iepirkumos Karteļi un pasūtītāja iesaiste